

פונים שפיטא

1870 ח'אז : כ'אט

דער חודש אדר

א ווייזע ווייזע דאש דיא יונגער יארין זיינען שוין איבער
 לאפן און פאר שוואנדען • אונ מיט זייא צוא גלייך אויף אלע
 יונע פריידן מען • א וויא ליבליך ווארין מיר דאן דיא שבתים
 זי דיא ימים טובים • יעדער אונענד אונ יעדער קארגין האבן
 זי מיט אייגעם גייעם מומה פאלעבט • אין יעדן מאנאט זיינען
 זי גייע פריידן אונ גייע בעלוקטיונגען צוא גיפולויגן • אין
 דער יאהרעס צייט (תקופה) איז מיר צייטיג גווארין איין אנדער
 פיל • איך האב מיר גיפרייט מיט דעם פריהלינג (וויאסגא) וויא
 ז פרייעט זיך איין האסטאנט וואש האט שוין ניט גיהאפט
 זייא צוא ווערין אכאל • מיט דער פלעצליכע פרייהייט • אונ
 ז וואר איך מלא שמחה אנמקענין דעם זומער וואש ער איז
 ער פאטער פון אלע פערנגיגן אונ ערקוויקונגען • אונ ניט
 יינגער פלענט מיר גיפעלין אויף זעלבסט דער ווינטער • וואש
 עהר קעלטער וואר איך אלץ מעהר פריישער • אונ וואש גרעסער
 ער פראסט וואר האב איך גימאכט אלץ מעהר פאלין פון שנייא
 ז. התימות פון קאפייקעס אויף דיא גיפרארענע שויבין • אונ וויא
 מארק פלעג איך מיר פון איינאנדער לאבן אלס איך פלעג מיר
 זש גלויבן אונטער דעם גרויסן לארעם פון מייע קליינע
 זרים וואש איך האב מיר מיט זייא גיוועט דאש איך זאל זייא
 בער זאגן דארט אויף דעם גלייך וואס מיר האבן אים אויש
 גלעט אויף דיא גיפרארענע טייכן • פלעגן מאבן לארעם איבער
 זין פאלין וויא איבער אייגעם אן גיהאפטן דיב • פאלד איבער
 האב

ט
 ז
 א
 ב
 ג
 ד
 ה
 ו
 ז
 ח
 ט
 י
 יא
 יב
 יג
 יד
 טו
 טז
 יז
 יח
 יט
 כ
 כא
 כב
 כג
 כד
 כה
 כו
 כז
 כח
 כט
 ל

Riz

האב איה פון זיין אפ גילאכט צוא ריק אויף זייער פאלין . אונ
וואר דער בייא העכסט גליקליך :

אונ וויא טייער אונ ליבליך וואר מיר דאן דיא מעג פון
דעם חודש אדר וואש וואר וויא פאראויס רייטער פאר דעם
גרוישין ארטייא פון פריידן וואש גייען אים נאך . דען דאן
האט זיך אלעס צוא גוטן גענדערט פאר מיר . זעלבסט דער
סדר הלמוד אין חדר האט גינטען דאן אייגע בעסערע ווענדונג
(נאפראולענע) . דען אן שטאט דעם שווערין למוד פון גמרא
האט מען אן גיהייבן צוא לערנען כולת אכתר . תרנום שני .
דער רבי האט אויש גימאלט פאר אונז מיט זייער אלטן אינדזיענע
פעדער . דעם חושן וזפוד . דיא מנורה . דעם שילחן לערנדיג
תרוסה תצוה . אויף האבין מיר שוין אויף גיהערט צוא לערנען
בייא נאכט . אונ האב גימאכט קליינע מאלצייטן אין דער היים
מיט טיינע ספרים וואש איה האב זייא אלע טאג אים גיביטן
אויף אנדערע . דאש הייסט אויף אעזלכע וואש האבין אפ
גימאכט צוא ריק איין בעסערין מאלצייט בייא זיך אין דער היים
איה האב גימאכט טילכלאך אויף דיא רינסטיקעס וואש ווארין
דאן שוין זייער גרויס פון דעם גישמאלצענעם שנייא . זייער
רוישין וואר מיר דאן גישמאכ וויא אייגע זיסע סוויק אונ האבין
מיר געשיינט דאש זייא קוועלין ארויס נור פון אונטער דעם גן
עדן שוועל . אויף פלעג איה אויף דזע קליינע געוועסער אראפ
צוא לאזן קליינע שיפעלאך וואש איה האב זייא גימאכט פון
קליינע ברעטלאך מיט קליינע שמינגלאך אין וועלכע איה האב
אריין גישמעקט איין פאסיק פאפיר פאר אין זעגיל אונ מאקסט .
אונ האב מיר גיפרייט צוא זעהען וויא זייא שווימען ביו דעם
טויער פון דעם צווייטן הויף . וויא דיא איינגלענדער דיא
גרעסטע קויף לייטע פון דער גאנצער וועלט . פרייען זיך איבער
זייערע שווער באלאדענע האנדעלס שיפין וואש קומען אן גליקליך
פון אסטאינדיען אין דעם זיכערין האפען פון לאנדאן :

ביז

ביו דעם טויער פון צווייטן הויף . יוא ביו אהין נור .
דען איין גרעסערין סרחק דר פר האב איה דאן גאך גיט גיוואוסט .
דער דריטער טויער וואר מיר דאן שוין וויא איין אויסלאנד .
דאש ענדע פון מיין גאס אין וועלכר איה האב גיוואונט וואר מיר
דאן וויא איין עק וועלט . מיין בעטעלע אין וועלכע איה פלעג
דאן צוא שלאפן וואר מיר דאן גינג גרויש וויא איין לאנד וואש
האט קיינע גרענעצין . וואש אן שטאט דעם איצונד דאש איה
בין שוין איין דער וואקסענער מאן איז מיר צוא איינג דיא גאנצע
וועלט . גאנץ צוא שראקן אונ פאר וואונדערט ביו איה גיבליבן
שטיין אלס איה בין צום ערשטין כאל גיוואר גיווארין . דאש
אונזערע ערד איז נור אזו גרויש דאש מען קען איר ארום געמען
מיט איין שטור וואש איז נור לאנג 5400 מייל . א ווייזע מיר
האב איה דאן אויש גישריען . אויף אזו איין קליינע שטיקל
בלאטקע זאל אזו אטענטש וויא איה זיין לעבן פאר בריינגען .
פויא עס אזו מיר דא אונטן העכסט צוא איינג . עס שטייט מיר
גיט אן צוא וואונען אויף אזו אשוועבענדין זאנד קארין וויא
אונזערע ערד איז . אונ וואר העכסט פאר דריסליך אויף דיא
אסטראנאמיקער (תוכנים) וואש זייא האבין איר אזו איין צוא
קליינע מאס צוא גיגעבן . א מעקע איה פליגלען האבין האב
איה דאן אין זיך גימאכט . ווארט איה מיט איינעם שופ אריין
גיפליגין אין דיא לענדער פון דעם שטערין שבתאי (זאטערן)
וואש דיא אסטראנאמיקר האבין אים פאר גרעסערט פריה הונדערט
כאל מעהר אלס דעם שטערין (דאש הייסט דיא ערד) אויף
וועלכין איה וואנע איצונד :

אונ

° דיא אסטראנאמיקער זאגן דאש אונזער ערד איז אזו
אשטערין וויא אלע שטערנים אונ זעהעט אויש בייא דיא איין
וואנער פון יענע שטערנים וואש זיינען אויף באוואונטע וועלטן
וויא זייא זעהען אויש בייא אונז :

אונ עם וואר אלס איך האב מיך שוין זאט אן גישפילט
מיט דויע שפעלאך • האב איך זיין דער נאך אום גימאכט אויף
המן קלעפלאך אונ אויף שרייער • איך האב זיין אום גימאכט
מיט גרויש מיהע אונ מיט גרויש פלייס • אונ האב מיך גיפרייט
אויף זייער ערקטין גיקלאפער פיל מעהר אלס איינע פרויא וואש
וואר איינע לאנגע צייט איינע עקרה פרייעט זיך אויף דיא ערקטע
שמיטע פון איר ערקט גיפארענעם קינד • איך האב עם גיפרייט
אונ גיקלאפט אונ האפין מיך פארגעניגט וויא מיט איינע הימלשע
מוזיק • דען אלע טענשליכע קאפעליעס האפין דאן בייא מיר אויס
גינעהען וויא דאש מרעקין פון דערנער אונ פון יארלע אין פייער
אונקעגין דען געמליכן געפיל וואש עש האט אין מיר אויף גינעקט
דער רויש פון דויע הייליגע אינסטרומענטין וואש איך האב זיין
גימאכט מיט מינע אייגענע הענט :

פון ראש הודש אדר אן אונ ווייטר האפין מינע פיס אמינוט
ניט איין גירוט אין עטוב • דאש בין איך גיקאפין אין שטאדט אום
צוא זעהען דיא מישלאך וואש זינען פארעקט מיט שלח מנות •
אונ דאש בין איך גיקאפין צו בעזוכין מינע גייע אונ אלמע חברים
אום אויש צוא פראפירען זייערע המן קלעפלאך אונ שרייערם •
אונ אום אפ צוא ריידן ווען אונ וויא צוא שיקין זיך שלח מנות •
אונ דיא אינגלאך וואש זינען גישטאנען דער בייא אום עם צוא
פאר קיפין האב איך גיהאלטין פאר דיא אייניקלאך פון מרדכי
אונ אקסר • אדער פאר דיא קינדער פון פורים זעלבסט • אדער
אם ווייניקסטנס פאר דיא פנים פון דעם חרבונה זכור עטוב • אונ
ווארען אזו בייא מיר דיא גיקליקסטע אויף גאטעם וועלט • דען
וואש בלייבט זיין נאך ארבערין צוא ווינצען זיך • ווען זיין האפן
דיא שענסטע זאכן וואש קען נור אויף דער ערד געפין •

איך פאר שמייא איצונד זייער גוט דאש איך האב דאן זיך
כתקנא גווען נור אן הויקע נארעסקייטין • אן קינדער שפילונגען
נורי צום אום גליק אפר בין איך איצונד נאך גיט קליגער אלס דאן •
דען

דען איך יאנו מיר נאך איצטער נאך איינעם איבער לויפטנדיק
שאמען אונ אומארעמע איינע פאלשע פאנאמאיע (דמיון) נור גיין
איך בין נאך פיל דומער אלס דאמאס • דען דאן האב איך קיך
כתקנא גווען נור אן אומשולדיגע אינגלאך וואש האפין פאר דינט
זייער שטיקעל ברויש מוטערליכייט אונ האפין ניש פאר לאנגט קיין
מותרות • אונ עעצט בין איך מיך כתקנא אן אויס גיקאפענע אונ
פארדארבענע מענטשין וואש באקומען אלע מותרות דורך איינע
געהיימע פאלשהייט אונ דורך איין פארבארגענעם געטרוג • אזו
וואר מינע ערקטע קנאה איינע בלווע דומהייט • דיא צווייטע אפר
איז איינע גרוישע זינדע • אונ איינע שרעקליכע אום רעכט •
טאג טענליך ווען איך פלעג צוא קומען פון הדר אהיים
פלעג איך אלץ צוא דרייען מיט דעם שרייער • אונ פלעג אזו
בעאנודהינען ארעמען וואש ווארין מיט מיר אין עטוב • מעהר
פאר ארעמען דעם ענדיק וואש פלעגט דאן שפאצירן מיט ברייטע
מרוט אונ מיט גרויש גאזה איבער ארע ציטערין • דויער ענדיק
וואר דאן דיא גרעסטע אירזאכע (סבה) פון יעדן קריג אונ צאנג
צווישין מיר אונ דער דינסט • צווישין דער דינסט אונ מינער
מוטער • דען וויא נור איך האב אדרייא גיטאן מיט דעם שרייער
האט ער אן גיהייבין שוין צוא פליהען מוטגענער ווייס איבער
דיא הייזער • האט אן גיהייבין צוא האלדערין • האט אויש גישקאגין
אשויו • צוא בראבין אשוסיל • אשפיגעל • אונ דאש ענדע וואר
איינע שמייערייא • אדער איינע טראנספארמירונג אין הדר •
אונ דארט האט מען זיך שוין מיט מיר גוט אויש גירעכניט אונ
באצאלט זיבין פאר מעהר אלס איך האב פאר דינט • אמ אזו
האט מען מיך שוין איין גיוואונט פון מינער קינדהייט אן צוא
באצאלן דאפעלט אונ דאפעלט פאר יעדען פאלשין אונ איבער
לויפטנדיקן פארניגען מיט שטראמען בלוט אונ טייכין מרערין •
בייא ארע דויע גרויסע גישעפטין מינע והאב איך מיר
נאך צייט גינמען צוא קומען בין מנהה למעריב אין דיא קלויזין
צוא

צוא הערין דיא זאגערס וואס זאגן אהשוריש מיט וואונדער שיינע
 דרשות • אונ צוא הערין וויא דיא ארעמע בחרים לערנען זיך
 צוא לייגענען דיא כנלה דארט אין יענע תיווער וואו זייא עסקין
 מעג • אין דיא שבתים מעג פלעג איך מיך אריין גנבענען אין
 דיא תיווער וואו עס לערנען זיך דיא פורים שפיקער • אונ אלס
 מען האט מיך גיוואלט אפט ארויש ווארפן פון דארט פלעג איך
 זאגן אליגין דאש הכן אריין איז מייער אפעטער • אונ בייא אלעס
 דעם האב איך מיך גיטוט היטין פאר דעם באהעלפער וואש האט
 מיך דאן גיצאמענועט מריט אויף מריט :

תענית אסתר

אונ וויא וויכטיג אונ טייער וואר בייא מיר דיוער פאסט
 מאג • עס וואר איין טאג וואש איך וואר אין אים פרייא פון
 הדר • אטאג וואש עס האט זיך אין אים גיהערט שוין דיא נאהענמע
 מריט פון פורים • אטאג וואש איך האב גיוואלט פאסטין מיט
 פארנגיגען • אונ האב מיך דער צוא נאך גיוועט מיט מייע
 חברים דאש איך וועל זייא איבער פאסטין • אטאג וואש איך
 האב אין אים גיטראגין דיא שמופע מאן צוא שמוסין מיט גרויש
 פאראר אונ מיט גרויש לארעם • דען קיינער האט גיט גיהאט אייגע
 אייגענע • מען פלעגט עס מוזן לייען איין עכן בייא דעם אנדערין •
 עס זיינען דאן מיט גינאנגען אבאנדע אינגלאך • פארינט אונ
 הינטין אום צוא ווייזן דאש זייא קאנען געבין הונדערט קלעם
 מיט איין האנט • אונ וואר אזו אין דיוען טאג זייער באשעפטיגט •
 דאש ארום דער שמופע • אונ דאש ארום דיא הכן קלעפלאך •
 אונ דאש ארום לאקסען ברעט אום צוא זעהען וויא דיא מוטער
 מיט דיא דינסט מאכין דיא הכן מאשין • מארסין • צוקער גיבעק •
 דיוע זעצט מען אריין אין אויבין • אונ דיוע געסט מען ארום •
 ביז עס פלעגט מיר זייער פאר שמעקן אונ האב אזו ארויש גשניפט
 אזווייא דרייא שטיקלאך • איך בין גיווארין אונ פרייא דעם
 תענית

תענית • אונ האב זייא אויף גינעמין אין אוינקעלע שטילערהייט •
 עס פלעגט ווערין צוואר אליכט אין דיא אויגין • דאך אבער האט
 מיך באלד טיין געוויסן גיפלאגט (דאש הייבט איך האב הרטה
 גיהאט) דאש איך האב מיך פאר זינדיגט געגין דעם תענית אונ
 געגין מיין מוטער אונ וואר דורך דעם גאנץ פאר קומערט •
 א וויהע • דיוער פאל איז נישט דא בייא מיר אין מייע דער
 וואקסענע יארין • איך טוא פיל שלומערעס אונ האב גאר קיין
 הרטה • דיא קינדהייט איז אונעק אונ מיט מיר אויך דיא אום
 שולד • זיא איז אונעק אונ וועט זיך שוין גימאקס צוריק אום
 קערין • אונ צוא דיוער קליינע זינדע איז דאן באלד אונטער
 גיקומען איינע צווייטע אונ אויך איינע דריטע • אונ יעדע אקץ
 גרעסער פאר דיא אנדערע • וויא דער אלטער שפריכט ווארט זאגט •
 דיא זינד גייט קיין טאל אליין • צוא שברות צעפעט זיך צוא דיא
 עברה פון זנות • צוא גנבה דאש פאלש שווערין • אזו וואר דיוער
 פאל אויך דא • וויא איך האב נור כחלל גווען דעם תענית האב
 איך שוין אן גיהיבין צוא עסקין צוא זאט אונ אלץ מיט אן גישניפטע
 צוקער גיבעקס • מיט הכן מאשין • אונ דער נאך אלס דיא מוטער
 האט איבער גיציילט דיא גיבעק אונ עס האט מאנכער צעהנדליג
 גיפעלט • האב איך איר גיוואנט דאש איך האב גיועהען וויא
 דעם שטראז הונט האט אפאר גיהאפט • דא האט שוין דיא דינסט
 גיהאט הונט ספלה פאר וואש זיא האט גיט אכטונג גינעבין • אונ
 דאש גלייכין דער שטראז • נון וואר לארעם איבער לארעם •
 דען מייע מוטער וואר איינע שטריינגע ווירטין • אונ עס פלעגט
 אזו ווייט צוא קוטען דאש דיא דינסט האט זיך פון איינאנדער
 גיוויינט • אונ איהרע טרערין האבין מיך אזו שטארק גערירט
 דאש איך האב בארייעט (הרטה גיהאט) אויף דעם גאנצין גישעפט •
 אונ דאך האב איך אויש גיועהען בייא דער מוטער פאר איין
 גאנץ אום שולדיגעס קינד אונ האט גיהאט גרויש מיט לייד מיט
 מיר וואש איך פאסט • אונ האט אין מיך אלץ גידרונגען דאש
 איך

איך זאל דאך איין עמוּתאָם געניסן • אונ איך וואש איך וואר
 שוין וואט וויא איין סנדקו נאך אַפּרית האב איך גיטאכט איין
 פרום פענעקמיל • האב גישווארן דאש איך וועל נישט לעבן ביי
 נאכט ווייל עס איז איין מאל איין פעניג פריא אונז אידן • בון
 האט זיך דיא מוטער העכסט גיפרייט צוא הערין דאש איז קליינע
 זון רעט אזו פרום • האט עס פאלד אפ דער ציילט דעם פאטער
 אונ ער וואר אויף העכסט צוא פרידין מיט מיר :

צוא מנהה פלעג איך צוא קוטען אין שול אונ האב מיך
 אלץ גידרייט ארום שולחן אום איין צוא קוקן זיך אין דיא גויכטער
 פון דיא וואש גיבין טהצית השקל • אונ וויא מען האט זיך גישמעלט
 שמונה עשרה האב איך גיוויזן ביין צונג מינע דברים אום צוא
 צייגן דאש זיא איז ווייס אלס איין קלארער בעוויז דאש איך
 האב גיפאכט דעם גאצין טאג • א ווייהע איבער דיא פאלשע
 עהרע דאש זיא גיפינט זיך שוין ועלפסט בייא דעם קלענסטן
 קינד • אונ אזו פאר גיוויס פעקט שוין נישט בייא אים קיין זינדע
 וויא דער פסוק זאגט (כי יצר לב האדם רע מעוריו) דאש
 הייסט דאש הערץ פון מענטשן איז פאר דארבין שוין פון זינער
 קינד הייט אן :

„דיא ערשטע נאכט פון פורים.

פאלד נאך מנהה בין איך אינעק אהיים אום צוא נעמען
 דעם שרייער • דיא המן קלעפיל • אונ בין גיקומען אין שול מיט
 נאך אפאנדע אינגלאך וואש ווארין באוואפינט מיט דינע הייליגע
 קלי זון • אונ האב מיר דארט אויש גיקליבין דעם בעסטן ארט
 דאש הייסט אנטקעגין דעם אקמעער • אום צוא שטוימען פון
 דארט אויף דעם יודען פינד המן הרשע וטח שמו • איך האב
 מיר אפער אויף דינען ארט אזו ווייניג איין גיהאלטן וויא בייא
 איינעם קוסט יאנדעם דארט אין וועלדיל אום תשעה באב • דען
 איך האב אים אין איין רגע צעהען מאל אום גיפישין אויף אנדערע

ערטער

רמעה • ווילענדיק אונ נישט ווילענדיק נאך בעפאר דער תנן האט
 אף גענעדט תורת השיץ פון מנהה • דען מען האט מיך אלץ
 אום גישטיסן אהין אונ אהער • דאש אפרוטר דאוונער • דאש
 ער אונטער שמש ווייל איך האב מיך נישט גיקאנט איין האלפין
 ים אקליינעם דרייא צוא טאן מיט דעם שרייער אדער מיט דער
 זאקאמאקע ועלפסט אין מיטן שמונה עשרה • אונ בייא אלעם
 דעם האב איך מיך ערהאלטן צום סוף פארט אנטקעגין דעם
 יעל קריאה אונ דעם שמש • מעהר אויש תקעים אקס אויש ווסט
 יארט צוא שמיון • אום צוא ווייזן זייא דאש דינע נאכט פון
 זידיס איז נישט ווינציגער הייליג אלס דיא נאכט פון פסח וואש
 זיז איין ליל שמונים פון מוסיק • אגאנץ יאר פלעג איך האבין
 זון זייא גאר דיא קלעפ • אין דיא נאכט פון פורים אפער האב
 איך זייא אויש גישמעלט איין פייג אין גאז • איך האב מיך אפ
 גישמעלט דוקא זייא אנטקעגין מיט גאר דיא פעק שרייערס אונ
 דען קלעפלאך גרוישע אונ קליינע אונ גלאט מיט שמעקינט •
 צרייט (גאטאו) באם זייא וועלן מיר גור צעפן • צו שלאגן זיי
 אזויס מיט דעם המן גלייך • אונ האב מיר אזו איין גיהערט מיט
 דער גרעסטער אום געדולד בין דער בעל קריאה האט אן גיהייבן
 צוא ליינען (אחר הדברים האלה גדל) וואש דארט איז
 דער ערשטער פעצאמאק פון המנס שראנערייא • אונ וויא גור
 מיר האבן דער הערט דאש זיין וויכטיגער אונ הייליגער נאמען
 הוירד שוין אויש גישפראבן פון דעם בעל קריאהס מויל • איז
 אום גוואנדעלט גווארן דיא שטילע אונ רויגע שול אויף
 איין שלאכט פעלד אונ איז גווארן צוא איין גאטעם שרעקין •
 דען עס איז גווארן דארט איין גרויש לארעם אין אלע איהרע
 פיר עקן • איין טומיל • איין סאמאמאכע • דאש עס האט אויף
 גיהערט גאר דיא בין העריגע ארדענונג דארט • דאש דער שמש
 ועלפסט האט צוא אונז צוא גישרען מיט דינע ווערטער „נישט דוקא“
 עס וואר גישלאגן • גיקלאפט • גיפריקעט • אונ מיר ווארן דאן
 שטאלץ

שְׁמַלְיָן אוֹיֵב אֲנוֹנְעָרַע קְלֶאפֶּעַר גִּצְיִיג ווּיֵא נַאפֶּאָלֶעֶאן אוֹיֵב ווּיֵא
 מוֹזוּיִנְט קֶאנֶאנְען וואש הָאָבִין גִּישְׁפּוּיִגן טוֹיט אונ מֶאָרד אִין
 זײַנעם גְּלִקְלִיכֶען שְׁטֵרײַט דָּאָרט בײַא אויסְטֶעֶרְלִיךְ. הײַער
 שְׁטוֹרֶעם וואר אָפֶּער פֿון אײַנעם לײַנגֶערן דויער אַלס יענער
 שְׁטֵרײַט. דען מיר הָאָבִין נײַט גײוואַלט אָן גֶעמֶען קײן (זײַנאַל)
 צײַכִּין פֿון פֿרִידן. קֶען האט זיך אום זײַסט צוא פּאָצט דיא
 הֶענט אויף דיא חוֹכְשִׁים אונ אויף דֶעם שוֹלְחֵן אום אונז אײַן צוא
 שְׁמַלְיָן. דער שְׁמֵשׁ וואש האט אונז דא אײַצוגד גײַהײַסן קְלֶאפּוֹן.
 האט אײַצוגד אויש גִּזְעָהֶען בײַא אונז ווּיֵא אײַן כִּכְשֶׁף וואש קֶען
 נײַט אָפּ מאַכִּין צוֹרִיך ווּיֵן פֿשוּף וואש ער האט גײַמאַכט. ער
 האט זיך צוא רײַסן שְׂרײַענדיק דאש מיר זאָלן שוּיֵן אויף הערין
 צוא קְלֶאפּוֹן אונ מיר הָאָבִין אײַם גײַהֶערט אײַן מֶרַאָק. מיר הָאָבִין
 אזו רֶאָנג גײַקֶאפּט בײַ עֵם אײַז אונז שוּיֵן אַלײַן סײַאום גײווארין
 קְלֶאפּענדיק. דאָך אָפֶּער נײַט מײַט אַמֶּאל. נור בײַסלאַך ווײַט ווּיֵא
 דאש טֶער (ײַם) גֶערוהײַנט זיך גראָדען ווײַט נאָך אײַנעם גרוֹיסן
 שְׁטוֹרֶעם. אונ דאן האט דר בעל קְרִיאָה אָן גײַהײַבן צוא לײַענען
 וואש צום גִּישׁוּוֹיִנְטֶמײַן ווײַך דער עולם וואש האט דאן גײַמאַכט
 הָאָבִין אײַם גײַטרײַבן האַרְדוּ אײַן גַּאָקײַן. אונ מיר קײַנדֶסִים הָאָבִין
 דאָך אײַם זײַער גוט אײַן גײַהֶערט אונ הָאָבִין נײַט אויסן גײַלאַזן
 נײַט אײַן טאָר צוא קְלֶאפּוֹן אַלס ער האט נור אויש גִּישְׁפּרֶאָכִין
 דֶעם גַּאָמֶען הָמֵן. אונ ווארין אזו פֶּאר היַצט אײַן דויער אַלְטֶע
 שְׂקֶאנֶעֶרײַא וואש גֶועט קײַן מֶאל נײַט אויף הערין אזו ווּיֵא פֶּאר
 גראָצֶעמֶע בעלי מַלְחָמוֹת וואש אויש גרוֹיש צאָרין אונ צוא
 קאַכונג ווײַסן זײַא שוּיֵן נײַט אונטער צוא שײַדין צוּוּלײַשן פּײַנגט
 אונ פֿרײַנד אונ שְׂלֶאגִין בײַדין. דאש הײַסט דֶעם וואש נור
 פּאַפּאָעט זיך אונטער זײַערע הענד אזו הָאָבִין מיר פֿון גרוֹיש
 התְּלַהְבוֹת גִּיקֶאפּט אויף דֶעם גַּאָמֶען סֶרְדִּי ווּיֵא אויף דֶעם
 גַּאָמֶען הָמֵן גאָר אָן אונטער שײַד. אונ אזו אויף בֶּשֶׁעַת דער עולם
 האט גײַאגט די פֿרײַלִיכֶע פֿסוּקִים (איש יהודי היה בשושן הבירה)

און

אונ דאש גִּלְיִיכִין. מײַט אזו אַמאַכט דאש עֵם הָאָבִין גִּיקֶאָנֶע
 דיא עֶכְסֶען פֿון דיא לײַכְטֶער. אונ עֵם הָאָבִין גֶעצײטֶערט דיא
 שוּיֵבִין אײַן דיא פֶּענְטֶמֶער. אום זאַנטש הָאָבִין אויף אונז גִּישְׂרײַען
 דער גאַנצער עולם. אום זאַנטש האט זיך גִּיצאַפֶּלט דער שְׁמֵשׁ
 אויף דֶעם אַלְטֶמֶער. אונ אײַז גײווארין הײַנֶעֶרײַג שְׂרײַענדיק אויף
 אונז. דען מיר הָאָבִין זײַא קײַנעם גײַהֶערט מיר הָאָבִין גִּיקֶאפּט
 אונז גִּישְׂלֶאגִין בײַז אײַפֶּער (וּדובר שרום רכל זרעו) אונ דאן הָאָבִין
 מיר זיך אַרוֹיש גִּימאַכט פֿון שול אײַנצײג ווײַט אונ הָאָבִין אונז
 צוא זאַמֶען גִּיקֶלִיבִין אויף דֶעם שור הויף אום זיך אָפּ צוא ווערין
 פֿון דֶעם שְׁמֵשׁ. אונ אַלס דער עולם אײַז אַרוֹיש פֿון שול אײַז אַמײַל
 פֿון אונז. דאש הײַסט דיא מַהֲרִים אונעק אײַן אַנדֶערע שולין
 וואש קֶען האט נאָך דאָרט נײַט אָפּ גִּלְיִענְט אום צוא שְׂלֶאגִין
 הֶמְנֶען אויף דאָרט אונ מיר זײַנען דער נאָך אונעק אַהײַם זײַער
 פֿרײַליך ווּיֵא דיא בעלי מַלְחָמוֹת נאָך אײַנוואונענע שְׂלֶאכְט. בײַא
 דֶעם טײַש בײַן אײַך בֶּאָהאַנדֶעלט גײווארין פֿון בײַנער מוטער ווּיֵא אײַן
 פּאַסטֶענֶדער. קֶען האט מײַך גִּישְׂמאַפּט אונ גִּיקֶראַפּט פֿון אַלע
 זײַטן. אונ אַלס אײַך האב מײַך גִּלְיִענְט אײַן בֶּעַט האב אײַך דֶעם
 שְׂרײַער. אונ דיא הָמֵן קֶלֶפֶיד גִּלְיִענְט צוא קאַפּוֹן אונ בײַן אײַן
 גִּישְׂלֶאפּוֹן זײַער זײַט אונ רײַהג :

דער טאג פון פורים

אונ ווּיֵא אויף גִּישְׂמַאָק אײַך האב גִּישְׂלֶאפּוֹן האב אײַך מײַך
 דאָך אויף גִּיהאַפּט פֶּאר טאַג. דאש הײַסט אום פּײַנֶף דֶעם זײַנער.
 דען דאן אײַז אויף גִּישְׂמאַנְען דער פֶּאָטֶער אום צוא גײַן אײַן פּײַש
 מאַרְק. אונ דער אַרום בחור אײַז גִּיקײַכֶען לײַענען דיא מַגְלָה פֶּאר
 די מוטער אונ פֶּאר דיא דײַנטם. קײַם האב אײַך דויען סוּחֶר דער
 זעקען האט זיך אויף גִּילֶעבְט אײַן מיר ווּיֵדער דער השֶׁק פֿון
 הָמֵן שְׂלֶאגִין. גִּישׁוּוֹיִנְט ווּיֵא דער בִּלְיִך בײַן אײַך אַראַפּ פֿון בעט.
 האב אָן גַּיטאַן דיא קאַפּאַטְקֶע. אונ האב גִּינױכֶען דֶעם שְׂרײַער :

* כַּסִּיָּה בִּשְׁלֵט. עֵאֵל צַטִּיט אִין חֶלֶץ
 דִּיא חֶלֶץ עֵאֵל צַטִּיט אִין חֶלֶץ עֵאֵל צַטִּיט אִין חֶלֶץ

ד' ה'מ' קלעפיל • האב מ'ה ג'ש'מ'על'ט א'יין פ'ארפ'עש'ער לעב'ין ד'עם אר'עם פ'חור נ'יט נ'יוואש'ענ'ר ה'י'ט נ'אנ'ץ א'ים פ'אז'ארג'ט ד'ען ד'ר פ'אמ'ר ווא'ר ד'אך נ'יט צו ה'וזי אונ' ק'יין ש'מ'ש ווא'ר א'ויך ד'אר'ט • א'ויך ד'ער ע'ב'ד'יק ווא'ר ש'וין א'ויך נ'יט כ'ער ווא'ש א'יך ז'אל ז'יך ד'ארפ'ין פ'אר א'ים ה'ימ'ין ד'אש ע'ר ז'אל ז'יך נ'יט פ'אס'טראק'ען אונ' ז'אל א'ויש ש'לאנ'ין א'ש'יב א'דער א'שפ'יג'יל • ד'ען כ'ען האמ'ט א'ים נ'אך ג'עכ'ט'ין ג'יקול'עט • אונ' האב נ'אך פ'אר מ'יין ש'לאף ג'וגו'רעל'ט א'ויף ז'יין נ'ארג'על • ד'ען ד'ער א'ויב'ע'רש'מ'ער א'יז מ'יין צ'יינ'ע ד'אש א'יך האב נ'יט ע'ובר ג'ווען א'ויף א'לע ג'ועצ'ע פ'ון א'קונ'ד'ס • א'יך האב מ'יר א'יין ג'יה'רע'ט ד'יא כ'נ'לה • אונ' האב א'ווייל'ע ג'יש'לאנ'ין ה'כנ'ען מ'יט ד'עם ש'ר'ייע'ר אונ' א'ווייל'ע מ'יט ד'עם ה'מ'ן קל'עפ'יל • אונ' א'מ'אל נ'אר ג'יב'יקע'ט מ'יט ד'יא פ'יס וויא א'יין ג'יש'ק'טער ח'ירו'ג ווא'ש פ'אר ש'מ'י'ט צוא ב'יימ'ין ז'יינ'ע א'ינ'סטרומ'ענט'ין נ'אך ד'יא א'פ'אראצ'יאן ווא'ש ע'ר ד'ארף מ'אכ'ין • אונ' א'ל'ס מ'יט ג'רויש ה'צ'פ'ה אונ' ע'זות • א'יך האב א'יז ג'יש'מור'עכ'ט וויא ווי'ט א'יך האב נ'ר ג'יקע'נט • א'ויב ווא'ר א'יך האב נ'יוואוס'ט ד'אש כ'ען ווע'ט ז'יך מ'יט מ'יר ז'ייע'ר נ'וט א'פ ר'עכ'ענ'ען ד'ען מ'יין פ'אט'ער ווא'ר א'יין ש'מ'ר'יינג'ער כ'אן • ד'אך ד'יא ש'פע'טיגע ש'מ'ראפ'ע פ'אר ג'אל'ט נ'יט ד'יא ז'וס'ק'י'ט פ'ון ד'ער א'יצ'טיגע פ'רייד'ע •

ד'ער ווייל'ע האמ'ט א'ויש ג'יטאנט אונ' ד'ער פ'אט'ער א'יז ג'יקומ'ען פ'ון פ'יש מ'ארק מ'לא ש'כ'ח ד'אש ג'אמ' האמ'ט א'ים צוא ג'יש'ק'ט נ'וטע פ'יש ל'כבוד פ'ורים ב'כ'ח ה'ש'וה • האמ'ט מ'יך מ'יט ג'ינומ'ען א'יז ש'ול אונ' האמ'ט מ'יך פ'אר ז'אנט ד'אש א'יך ז'אל א'ין ש'ול נ'יט מ'אכ'ין ד'יא ג'עכ'טיגע פ'אקס'ען • ע'ר ווא'לט מ'יך ש'וין ג'עכ'ט'ין ג'עש'מ'י'ט'ין ווען א'יך ווא'לט נ'יט ג'יוועז'ין ג'ימ'אכ'ט • נ'ור ד'יע ר'ייד א'יז מ'יר נ'אר נ'יט א'ריין א'ין א'יע'ר • ד'ען וויא נ'ור ד'ער בע'ל ק'רו'אה האמ'ט א'ן ג'יה'יב'ין צוא ל'יענ'ען אונ' ד'ער פ'אט'ער האמ'ט א'ן ג'יה'יב'ין ז'יך א'יין צוא הע'ר'ין ז'ייע'ר פ'לייסי'ג האב א'יך מ'יך פ'ון א'ים א'וועק ג'ימ'אכ'ט אונ' האב מ'יך א'וועק ג'יש'מ'על'ט א'ויף מ'יין

מ'יין ג'עכ'טיג'ין א'ר'ט • אונ' האב ג'ימ'אכ'ט א'יין ג'יקלאפ'ער וויא ג'עכ'ט'ן ב'יז כ'ען האמ'ט מ'יך א'רויש ג'יטריב'ין פ'ון ש'ול אונ' האב א'יז ג'יש'לאנ'ין ה'כנ'ען א'יין פ'אל'עס • אונ' ב'ין א'יז נ'אך ד'עם ג'יג'אנג'ען א'היים ג'אנ'ץ בע'זארג'ט ד'ען א'יך האב ג'רויש פ'חד ג'יהאמ'ט פ'אר ד'עם פ'אט'ער • אונ' פ'אר ווא'ש א'יך האב מ'יך ג'יש'ראק'ין א'יז מ'יר ווי'ר'קליך ג'יש'ע'ה'ען • ד'ען ק'וים ב'ין א'יך א'ריין א'ין ש'טיב האב א'יך פ'ון א'ים ב'אק'וטען א'פ'אר פ'רעס'ק ד'אש ע'ס האפ'ין מ'יר פ'אר ק'לונג'ען ד'יא א'ויע'ר'ין • אונ' ד'אש ווא'ר נ'ור א'יין ז'אד'אטיק א'ויף ד'יא פ'ינף מ'אליגע פ'אש'טראפ'ונג'ען ווא'ש א'יך ב'ין ב'אש'טראפ'ט ג'יוואר'ין פ'ון מ'יינ'ע ע'ל'טער'ין א'ין ד'זע'ע פ'ורים כ'אן • א'טאג ווא'ש א'יך האב א'ויש ג'יק'ק'ט מ'יינ'ע א'ויג'ין א'ויף א'ים ז'אנ'ג'ן י'אר • ווא'ש א'יך האב מ'יך צוא ל'יב א'ים ג'יפ'ייג'יג'ט א'נאנ'ץ ווי'נט'ער • ד'ען צוא ל'יב א'ים האב א'יך פ'אר ק'ויפ'ט מ'יינ'ע א'יבע'ר ב'ייסי'גס פ'אר א'העל'פ'ט ג'על'ט אום צוא ז'אכ'ען צוא ק'לייב'ין ק'אפ'יקע'ס א'ויף ש'לח כ'נות • אונ' א'ל'ס א'יך האב א'ים ש'וין ד'ער לעב'ט האב א'יך א'ים צוא ג'יב'ראכ'ט נ'ור א'ין האר'ץ קל'עכ'ענ'עס א'ין ווי'ינ'ען אונ' א'ין ג'רויש ק'וט'ער // אונ' א'יז פ'אס'רט ז'יך מ'יט אונז'ער ג'אנצ'ין לעב'ין ד'יא א'ויף ד'ער ע'רד • מ'יר פ'עראכ'טען ד'עם א'יצ'טיג'ין פ'ארג'ינג'ן צו ל'יב ד'עם ש'פע'טיג'ן פ'אלש'ין פ'רייד ווא'ש ע'ס פ'ערש'פרעכ'ט אונ'ז ד'יא ק'ונפ'טיגע צ'ייט (ע'ת'רד) • אונ' א'יז ב'יז אונז'ערע האלבע י'אר'ין האפ'ין מ'יר א'ל'ץ ג'ליקליכ'ער צוא ז'יין • אונ' פ'אר לאב'ין ד'אש נ'וטעס ווא'ש מ'יר האב'ין ש'וין • אונ' ד'ער נ'אך א'ל'ס מ'יר ג'יפ'ינ'ען אונ'ז ב'אש'טראג'ין א'ין אונז'ערע האפ'ענונג'ען ד'ער צ'ייל'ין מ'יר ש'וין וויא ג'ליקליך מ'יר וואר'ין א'מ'אל ג'יוועז'ין •

א'יך האב ג'יוויינט א'יבע'ר ד'יא פ'רעס'ק • ג'יוויינט אונ' ב'ין ד'אך ב'אל'ד אנטש'וויג'ין ג'יוואר'ין • ד'ען ד'יא ק'ינד'הייט לאז'ט ז'יך ז'ייע'ר ג'יך מ'רייכ'ט'ין • א'יך האב ג'יוויש'ט ד'יא מ'רע'ר'ין אונ' האב ג'וגעס'ין ד'עם ה'כנ'טאס מ'יט ג'רויש א'פ'יטי'ט אונ' האב ג'יק'ק'ט א'זיך ד'עם ש'ר'ייע'ר אונ' א'ויף ד'עם ה'מ'ן קל'עפ'יל מ'יט א'יין ז'ייע'ר מ'רויעריגעס

(←)

ש

T

מרויערעס נימט וויא איין פרומער מאן קוקט אן דעם אהרונ
און דעם לויב אום הושענא רבה נאך דעם דאוונען א ווייער
האב איך גיזאנט. עס ווינען מיר נאך ניט פאר הילט גיזוארין
דיא מולות. דיא איין שניטען אויף מיינע הענט און פונגער
וואש איך האב באקומען מאכענדיק דינע טייערע אינקסורומענטין
נון ווינען שוין איצנד וויא נאנץ אום גיזינע זאכין. נור אפער
ווען דיא דאנות ווינען אויף דער עלטער פון גרויס דויער וויא
דיא רענינס וואש ווינען אין הערבסט (אסען). ווינען זייא דער
פאר איין דער קינד הייט גאנץ איבער גייענד וויא איין מארין
טויא אין פרידלינג (וויאסע) און אזו. בין איך גיזוארין באלד
ווייער זייער פרייליך. דען איך האב מיה באלד בארעכינט
וואש פאר מיר פריידין און לוסטיקייטן עס ערווארטן מיר
נאך בין איבער דיא סעודה :

און עס וואר אקס איך וואר פאר טיפט אין דינעם
גליקליכין חשבון ווינען אן גיקומען אפאנדע אינגלאך וואש איך
האב מיט זייא אפ גירעם נאך געכטן דאש זייא זאלן צוא
מיר קומען. און בין מיט זייא אוועק אזו. באכד אין אידעשע
נאם אום צוא קויפין שלח מנות. מיר ווינען צוא גיפחויגן צוא
דיא טישלאך וואש ווינען בארעקט מיט צוקער גיבעק. און
מיר האבין עס באטראכטעט מיט גרויש לוכט גאנצע צווייא
שמועדען און דאך האבין מיר אונז נאך אלץ ניט גיקענט בשליסין
וואש דער פון צוא קויפין. דען זייא ווארין אונז אלע גיפערין.
אטייל פון זייא ווארין באוורבערם. אטייל פאר גילרעט. אטייל
פאר פארבט מיט אלערלייא קאלארין. רוים. גרין. געלב.
פייקעלאך. שייקעלאך. מאנועלאך. וויין טרויבין. פישעלאך.
שנועמלאך. און דאש גלייכין :

א גאנצע צווייא שמועדין האבין מיר פאר בראכט אום
אזיס צוא וויילן וועלכע צוקער גיבעק לוינען פאר אונז אויף
שלח מנות. און נאך האבין מיר ניט גיקויפט. און איצנד
זייענדיק

(אס)

זייענדיק שוין דער וואקסענע מענטשין עקן מיר אפ פיל גיכער
אונזערע קינדערשע שידוכים מיט וועלכע מיר מאכין זייא אום
גליקליך צייט זייער לעבן. מיר ווערן עלטער אפער דאך ניט
קליגער און גיזעצער. און אזו אויף טוען מיר מיט אונזערע
ארע עסקים. און דאש איז נור ווייל אקינד קען זיך פיל ווייניגער
אירין אקס איין גרויסער. וויא אאינגר וואש האט גילערניט נור
איין ספר פון תנ"ך קען גיכער טרעפן דעם פסוק וואש עס שמיט
אין אים אקס דער וואש האט שוין אויש גיהאט גאנץ תנ"ך.
ווייל דויער קען זיך שוין לייכט טועה זיין דאש דער פסוק
שמיט אין איין אנדער ארט. אזו אויף איין דער וואקסענער
וואש האט שוין אין דער וועלט פיר מעהר ערפארען אקס איין
קינד. קען זיך זייער לייכט פאר פירן און מאן דוקא פאר קערט :
דער וויילע אפער וויא מיר ווינען זיך אזו גישטאנען
זייער פאר טיפט אין איין ישוב הדעת צוא קויפין דאש אדער
דאש איז אן גיקומען אונזער יונג צוא מיר אום נור מיר צוא זוכין.
און האט מיר גיבראכט דיא מרויעריגע נאכריכט : דאש דיא
עלמערין זיצן שוין לאנג בייא דעם טיש. עס פעלט דארט
כער ניט וויא איך און האבין אים אזו גישקט מיה אויף צוא
זוכין. און דאש זייא ווינען דער צוא זייער פאר בייזם
אויף מיר פאר וואש איך בין אוועק אין נאם אן זייער ידיעה.
איך האב עס גיזערט און עס איז מיר איין גיפאלן דיא דמים.
נון האט מיר גיבראכט דער משרת אהיים וויא איין ראכטאנט.
וואש ער האט אין ווען אויש גיקאספערט בייא מיר אהעלפט
פון מיינע שווער אויף גיזאמעלשע קאפייקעס זאגענד דאש ער
וועט זיין איין סליח טוב פאר מיר בייא מיינע עלטערין :

און אזו האט ער מיה גיבראכט אהיים גאנץ צוא שראקן
און פאר קימערט וויא אמאל דיא ברידער פון יוסף צוא אים
אין שטוב ככה דעם בעכער. מיינע שיה ווארין איין געריכט
אין בלאטע. דער פוטעריל פאר שרוספערט. דיא היטעלע פיץ

נאם פון רעגין. איך האב מיך אפ גישטעקט לעבין מיר מיט
 אראפ גילאזענע אייגעלאך. נון האבין מיר מיינע עלטערין
 זייער גוט אויף געזענדעלט און דער נאך אנדער גילייגט אויף
 אפיינקיל און האבן מיר אריין גיהאקט נאר אן רחמנות און
 האבן מיר דער צוא נאך גישטראסעט אפ צוא שיקין מיר אין
 חרר וואש דאש וואר מיר פיל שטימער אלס נאר דיא ריטער פון
 דער גאנצער וועלט. דען דיא ווארתייט צוא זאגין איך האב
 דעם חרר גיהאקט מעהר אלס איין דיב דעם אסטראג. און דאך
 באלד נאך דעם שטיסין האב איך מיך גיזעצט בייא דעם
 מיט. איך האב גיזעסן און גימרונגקען און מיינע טרערין האבין
 זיך גיטישט מיט דער וופע וואש אין מיין לעפיל. דען מיינע
 אויגין האבין גינאסין טרערין נאר אן אויף הערונג:

טרערין. א גיקליכע טראפניס. וואש איך ווארט זייא
 איצונד גיט אום גיפטיגן אויף דיא טייערסטע בורלאגטין וואש
 גלאנצין אין דיא אויערינגען און אין דיא ציטער שפיקקעס אויף
 דיא קעפ פון דיא שענסטע מיידקען און געלאנטע ראמען. דען
 דארט האט זיך אפ גישפיגעלט דיא אום שולדיגע קינדהייט וויא
 דיא יונגע זון פון דעם פריהלינג (וויאסנע) שפיגעלט זיך אפ אין
 דיא טראפניס טויא וואש שלוכערין אין דיא פאלבין פון איינער
 צירליכין און רויפין רויז. און דא פון דיוע בורלאגטין אפער
 ועהט זיך ארויש נור פייגנדשאפט. קנאה. שנאה. און פאר
 באטענע. ליבשאפט. און דאהער באלד נאך אייגיגע מינוטין
 בין איך גינארין ווידער פרייליך. און בין מיט דעם פורים
 ווידער גוט פריינד גינארין:

קיום האבין זיך דיא עלטערין גירייגט נאך דעם עסין
 שלאפין. און איך האב זיך ווידער ארויס גימאכט פון שטוב.
 און בין שוין אליין אוועק אין שטאט. דאש הייסט אין אידעשע
 נאם און האב איין ניקויפט שלח מנות זייער שחאדנע און בין
 גיקויסן גליקליך אהיים מיט דיוע ראייעלע סחורה איך האב זיי אויש
 איי נאנדער

אוינאנדער גילייגט מיט אגרויס ארדענונג און האב זיך זייא נאר
 גיט גיקענט אפ קוקין:

שלוח מנות

מיינע עלטערין האב איך דער וויסט נאך שלאפענדיק.
 אונגאין שטוב וואר שטיל און רואיג. ציכטיג און ליכטיג: עס
 וואר דאן דארט איינע גישטאקע ווארעסקייט געווירצט מיט
 אקערלייא ריחות פון דיא טארטין. און געפרעגליכץ וואש מען
 האט גיבאקט און אן גיפרעגילט און אן גיגרייט צוא דער סעודה.
 דיא טישין ווארין גידעקט מיט ריינע און געבלומטע סערוועטין.
 אויף אים פון איין עק איז גילעגין איינע גרוישע קיטקע אדער
 שפריצעל וואש וואר גיבאקט מיט זאפרען און מיט ראזיקעס.
 און אויף דעם אנדערין עק מיט זיינען גישטאנען זילבערנע
 לייכטער באשטעקט מיט שטאלאווע ליכט. און אין פאדער
 שטוב האבין זיך דאן צוא זאמען גיקליבין אבאנדע חברים
 מיינע אום צוא באראטין זיך וועגין דעם שלח מנות. מיר האבין
 זיך גיזעצט ארום אקליינעס טישיל זייער סוריאונגע (עצענסט)
 וויא אסיפה לייט וואש בעראטהען זיך וועגין מדינה זאכין.
 און דערדער פון אונז האט אן גיהייבין צוא זאגין זיינע מיינונגען.
 דעם פייקעלע און דעם פישעלע האט זיך אפ גירופן תימציק.
 זאל מען שיקין שמואלקען. און דעם הענדעלע מיט דעם שוועמלע
 זאל מען שיקין יודקען. און יאסקע האט זיך אפ גירופן גיין
 בייא מיר קוסט אויס נאנץ פאר קערט. דאש דעם פייקעלע מיט
 דעם פישעלע זאל מען שיקין נור יודקען. דען איך ווייס דאש
 ער האט וואש רעכטס אפ צוא שיקין. און דעם הענדעלע מיט
 נאך צווייא צוקערנע ארבעס זאל מען שיקין דעם שמואלקען.
 און אזו האט ווידער איין גיזענדעט איין גיוויסער פינקע דאש
 מען דארף נאר אנדערס שיקין. נון וואר אגרוישע אנפערייא
 צווישן אונז. בין עס איז גינארין דער פון אקריג. אזידלערייא

און דער נאך אַנישלעג * און דאן איז אום ניוואנדעלט ניווארין
 דיוע וויכטיגע אַסיפה אויף איינע באַנדע ווירקליכע פאַר יונגען *
 דען מען האט זיך גירוסין און נפליגט פאר דיא האר און מען
 האט אום ניווארסין דעם מיט * דיא שטודין * און עס איז ניווארין
 אזוי אלארעם דאש עס האבין זיך אויף גיהאפט מינע עלטערין
 מיט גרויש צארין * נון פּר שמיט זיך פון זיך זעלבסט דאש דיא
 פּרעמדע אינגלאך זיינען צווא לאפין * און איך וואש איך פון
 גיבליבין אין שטוב איז ניווארין דער זינדען באק וואר דיא פּפּרה
 פאר אלעמען * פריער פאר אלץ האבין מיך מינע עלטערין אויש
 געוידעלט וויא איין אקטאמען * און נאכדער האט מיך דער
 פאטער אן גינמען פאר דיא האר האט מיך אנדער גילייגט
 אויף אביינקיל און האט מיר אריין גיהאקט צום צווייטן מאר
 לכבוד דעם הייליגן פורים וואש איך האב אים קוים ערווארט *
 און האבין זיך גילייגט אזוי ווידער שלאפין * דער שלאף אפער
 איז איין ווידער פויגל * וויא נור מען פאסטראמעט אים פליעט
 ער אונעק אין אל דיא טייוולען און קומט שוין נישט צוריק * זייא
 האבין זיך גיווענדעט פון איין זייט צווא דעם אנדערין זייט * עס
 האט זייא שוין מעהר קיין שלאף אן גינמען * און דאן איז דער
 פאטער אויף גישטאנען און איז אום גינאנגען אלץ איבערין
 שטוב * און בייא יעדן בליק אויף מיר וואר מיר דיא דמים
 איין גיפאלין * דען ער האט גימאכט אויף מיר איין פאנאק נאך
 דעם אנדערין * און האב מיך אזוי גרייליך גישראקן דאש ער
 זאל מיך ווירקליך גיט אפ שיקין אין תּר * דיוער שרעק איז
 אָבּר באלד פאר איבר גינאנגן דען ער האט באלד אן גיטאן דעם
 מאנמיל און איז אונעק אין שטאט גיט קוקענדיק דאש עס רעגנט
 און שנייט :

דער וויילע האבין אן גיהייבן ארעמע לייט זיך צווא
 דרייען און האבין גימאראצעט דיא מיר גאר אן אויף הערונג *
 און דיא מוסער האט יעדערין וואש גיגעבין * אונטער זייא ווארין
 אויך

אויך פיל פאר שטעקטע וואש האבין גירוסין אויף הילצערנע
 פערדלאך וואש גייען מיט דיא פיס פון דיא פאר שטעלע *
 און איך האב מיך פאר זייא זייער שטארק גישראקן * דאש
 איך שרעק מיך גיט היינט זעלבסט פאר דעם טויט * אזוי האט
 עס איצונד דאש לעבין גאר קיין ווערט * דאש מיט רעכט קען
 מען אויף זיך זאגן דעם שפּריכטווארט נא דיר דאש לעבין גיב
 מיר דאש געלד * און האב שוין דאהער קיין רעכט צווא לאבין
 פון יענעם אינגל וואש האט אונעק גיגעבין זיין בייגיל פאר
 אקענדיל וואסער * אום צווא וואשן זיך צווא אים :

ארום דרייא דעם וויגער האט זיך מיין פאטער אום גיקערט
 צוריק אהיים זייער פרייליך מיט גרוישע זומיין שלה מנות האט
 זיך גישטעלט דאונגען סנהה און האט אן גיטאן פאלד נאך
 דעם דיא שטרייכעקע * האט זיך גיועצט צום מיט און האט
 אוואש גילייגט דיא צוקער גיבעק און האט זיך אזוי מסדר גיווען
 זיין שלה מנות * און אלע הויז לייטע האבין זיך אויף אן גיטאן
 שבתדיק * און האבין שוין גיט אפ גיטראטין פון שטוב * דען
 זייא ווארין פאשעפטיגט מיט ביידע הענד * דער האט גישווינקט
 דיא פּרעקלאך * דיא גלעזלאך * און דער האט גישנימין דיא
 טארטין * און איין דריסער איז גישטאנען בייא דער פאן פיש
 אום עס צווא בעפעערין גאר אן אויף הערונג * און דאש גאנצע
 הויז האט שוין גיט גירום פון שלה מנות טרענער פון פאטער
 צווא זיינע פאקאנטע * פון זיינע פאקאנטע צווא אים * זייא ווארין
 זייער שטארק פאר שטייעט * און זייער פאשעפטיגט * דען עס
 וואר גינגו צווא טאן * און האבין אזוי פאר דינט אכאטע געלד
 אין דיועס טאן * און איך האב מיך גימוזט איין קוקין אלץ
 אין יעדן מעלער וואש עש ווערט אונעק גישיקט און וואש וואר
 גיבראכט * און וואר פאשאנקען פון מינעם פאטער בייא יעדעם
 מאר מיט קלייניקייטן וואש ווארין פיל שענער און טייערער
 אלס דיא בעסטע וואש איך האב אריין גיקויפט און וואש איך

בין נאה צוא ליב וויא גיווארין נישמיסין א נאמעס זענען
 (ברכה) בעריבערט דעם מענטשין נאר אן שום קלאפאם וואגט
 שלכות המלך (ברכת ה' תעשירי ובל תוסף עזב עמה) אונג איה
 זעל נאך אים זאגן • מאנבע באשעפטנין זיך יארין לאנג אונ
 דער לעבין נאר ניש און איין אנדערער ווערט גריקריף אין איינער
 מינוט וויא איה דאן פון דעם פאטערש שלח מנות :

און אלס איה בין שוין גיווארין איין גיהארפענער איר •
 האב איה שוין אום גימאכט דעם פאריגן סדר נאר אין גאנצין •
 איה האב דיא שלח מנות פון אייגאנדער גליינט אויף מעלער •
 אונג האב זייא צוא גידעקט מיט פאצייקעס אונג ווינען זיך און
 גישטאגען ברייט • עס האט מיר סער ניש גיפעקט וויא דער
 ארעמער אינגעל וואש איה האב געכטין באשטעקט צוא קומען
 טראגן דיא שלח מנות • איה האב ניש גיקענט איבער טראכטין
 וואש עס איז דיא מעשה מיט אים • צוא ער וועלערט זיך
 ערגעץ אין אשיינג גבבור פורים • אדער ער שלעפט זיך נאך
 אפאנדע פורים שפילער אדער ער האט אפער באקומען איין
 בעסערין ארט צוא טראגן שלח מנות :

און עס וואר אלס איה בין שוין ארויש פון גידולד ווארמענדיק
 אויף אים האט מיר יענער וואש שיקט צוא דעם שפינער זיין
 פלאקס אונג דעם טרינקער זיין וויין צוא גישיקט אויף איין אנדערן
 ארעמען אינגיל וואש איז זיך אריין גיקומען אין שטוב אום צוא
 בעטין נור אנדבה • קוים האב איה אים דער זעהען האב איה
 אים שוין דער האלטין • האב איה אים גיגעבין אשנפס • אדעקאך •
 אשטיק המנאס אונג האב אים אן גיבעטין דאש ער זאך זיין
 מיין שלח מנות טרענער פאר גוט געלט • אונג ער האט זיך ניש
 גיקאנט פיל בעטין האט צו גינמן פון מיר צווייא ציגענע מעלער
 פיר אונג פאק מיט שלח מנות וואש ווארין דאש בעכט פון מיינע
 צוקר גיבעקס צוגיעקט מיט צוויי ווידע פאצייילס וואש איה האב
 זייא גינמען אן דעם וויסין פון דער מוסער אונג איז זיך דער

מיט

מיט אונעק אין דעם וועג וואש איה האב אים גיוויזן אונג איה
 בין גיבלעבין שטיין אין פענקסטער אום צוא זעהען וויא ער גייט
 זיך זייער ניה אונג האב מיה דארבער זייער גיפרייט • מיינע
 פריידע אבער וואר ניש פון לאנגין דויער • זיא וואר און קורץ
 פמעט וויא דאש לעבין פון מענטשין • דען וויא ער איז אונעק
 און איז ער שוין ניש גיקומען צוריק • אונג איה אלס איין גוסער
 דויען בין ארץ גישטאנען אין פענקסטער אונג האב גיווארט זיין
 צוריק קומען • ער וואר אבער קליגער אלס פרימער • דען וואש
 מוזג אים דיא דרייא קאפייקען פאר דעם גאנג ווען ער האט
 צווייא ציגענע גיארפערטע מעלער מיט אפאר ווידענע פאצייקעס
 אונג צוקער גיבעק איה דער צוא • אונג האב אים און שוין ניש
 מעהר גיזעהען וויא איה זעה ניש מיין אויער :

אונג דער ווייע איו זיך איבער גילאפין איינע שמונדע
 נאך דיא אנדערע וואש יעדע מינוט פון זייא וואר מיר ליב אונג
 טייערער אלס איינע גרוישע פעריק • אונג האב נאך דער ווייע
 ניש גינאסין איין טויענענד חלק פון יענע פריידין אונג פארענגינגען
 וואש איה האב מיר אנאנץ יאר פאר גישטעלט צוא געניסין עס
 אין דויעס טאג • אן און לייפט איבער דער גרעסטער טייד פון
 אונדערע יארין אין פאלשע האפענונגען • אין איבער לייפענדע
 פריידען וואש דויערין נור וויא איין פליץ וואש טוט אשיין נור
 אויף איינע זעקינדע אין איינער דווקעלען נאכט אום איהרע
 פינקסטערנעס דער נאך צוא פאר גרעסערין • מיר יאגין אונג נאך
 נור נאך איין איבר גייענדין שאמן • אונג וואנדערין דא אין דויעס
 טרויער טאל (עסק הבכא) נור פאר דעם שוין פון איין פאר
 פירענדעס ליכט • אונג פארעניגען זיך מיט דעם שפיל פון פאר
 שידענע פארבין וואש גלאנצין פון ווייסין אונג פאר שווינדען
 באדן וויא דער שוין פון רעגין בוויגין וואש ווערט פאר ווייהעט
 דורך דעם הויף פון דעם קלענסטין ווינד :

פאלשע האפענונגען • אן אועלכע האפענונגען וואש זיינען

פיל

(C)

ש

פיל פאלשער און מרגורישער אלס אונזערע קינדעשע האפענונג
 דען דאן דאש הייבט אין אונזער קינדהייט ועהען מיר אונז
 ארום בארד. אין דעם ועלביגן מאג דאש זיין זיינען פאלש
 דאש זיין האבין אונז באמטראגן. און אלס מיר זיינען שוין
 דער וואקסן לייפן מיר זיין נאך ביו דעם לעצטן מאג און
 נעמען זיין נאך מיט אין קבר. א מיר זיינען אויף דער עלטער
 נור אינגלאך וואש האבין זיך אויש גירסין פון דער. און וואש
 פייטין אויש זייערע קינדעשע שפיל זאכין אויף אנדערע שפילצייג
 וואש שיידין זיך גיט אונזער פון דיא ערקמע מער גיט וויא
 אין דעם דאש זיין פיל שווערער צוא באקומען און
 זייטער ניסט :

נן ווייטער (המשך)

און דאך ערקט מיט נאכט צוא גלייך האב איך שוין
 גיוואקסט אויף קלאר דאש פיינ שלח מנות מרענער וועט שוין
 פאר גיוויס גיט קומען. און ערקט האב איך מיר ארום גיזעהען
 דאש איך האב גימאן איינע גרויסע דוכהייט אן צוא מרויען
 אועלכע מייערע זאכין איינעם אום באקאנטן אינגיל און האב
 מיר גיוואלט ועלכסט אויף עסין // אז אבער גרויבין און מרויען
 זיך איין אונזערע גרוישע לייט אויף זייער אפט אין איינעם
 שווינדלער. מאכין אים פאר איין סרסור. פאר איין נאמן. נעמען
 אים פאר אמלמד. און אויף זייער אפט פאר איין איידעם אדער
 נאר פאר אמכות און מאכין אום גליקליך זיך און זייערע
 קינדער לדור דורים. און האב מיר אזו פאר שאלטין מיינ לעבין
 וואש איך בין אריין אין דוועם שמוציקין גישעפט. דען איך
 האב גיוואקסט אויף קלאר דאש איך וועל ארויש גיצויגן ווערין
 דער פאר אלס מיינע עלטערין וועלן גיוואר ווערין פון דוועם
 שאדין. און האב אזו אויש גרויס פארדרום גישלידערט דיא
 שלח מנות אן דער ערד מיט גרויס צארין. א אזו ווערטענע
 (פלאמער האפט) וויא איך דאן אין דעם ענין פון שלח מנות

Handwritten initials

און דער מענטש אין אלע זיינע וויקטיגע ענינים וואש ער פאר
 לאנגט איצונד וויל ער עס שוין גיט שפעטער. דען וויא מיר
 זיינען אונבעשטענדיג אין אונזער קינדהייט אזו זיינען מיר אויך
 אין אונזרע דער וואקסנע יארין. און פון אונז וויג ביו צו אונזער
 גראב (קבר) ציהען זיך נור בערג ליידין און פארדרום וואש זיינען
 באוואקסן מיט דוכהייטין. מיט הרטות. און מיט גרויש גרויאפע.
 און וויא מיר האבין פריער גיזאגט דאש דיא קינדהייט

+

לאזט זיך זייער לייכט מרייסטין. וואר דויער פאל איצונד אויך
 פייא מיר. דען איך האב מיר בארד פאר נעסין אן דיא טעלער
 און אן דיא פאציילקעס און האב מיר ווידער אקער גימאן צום
 מיש. נאר איבער גייעס צוא דיא שלח מנות. קיום אבער האט
 זיך דער ערשטער שטראהל פון פרידין אויש גיפרייטעט איבער
 מיינ פארקומערטע און פינסטערע געזיכט. האב איך שוין
 דער הערט דאש אין קיך שטוב מוט זיך שוין מעשים. מיינ
 מוטער צאנקט זיך. שוין מיט דער דינקט איבער דיא צווייא
 צייגענע פארפיל טעלער וואש פעלין. עס איז דארט לארעם
 איבער לארעם. דיא מוטער שרייט. דיא דינקט וויינט. איך
 האב עס דער הערט און בין גיווארין ווייס וויא קאלך איג אין
 די ועקביגע מינוט וואר איך שוין גירופין אין קיך צוא אשעלעצטווא
 ווענין דעם. איך האב מיר בארד מודה גיווען דאש איך האב
 אין זיין אוועק גישיקט שלח מנות מיט איינגיל וועלכין איך
 קען אים גיט און מען האט מיר דארט אויף דער שטעלע אראפ
 גיצויגן דיא הויט פון קאפ ביו דיא פיס לכבוד דעם הייליגן
 פורים אין וועלכין איך וואר שוין דעם פערטן מאל באשטמראפט.
 דיא שלח מנות מרענער האבין מיר צוא גיהאלטן פאר דיא
 פיס. און דיא מוטער האט גישניטן נאר אן רהקנות. און עס
 וואר נאך גוט וואש זיא האט עס גיט דער צייקט דעם פאטער.
 און דאהער דאש ער זאל זיך גיט מערקן דאש איך האב
 גיוויינט האב איך אפ גיוואשן דאש גיזיכט און בין אריין אין

שמוצב מיט איינער פרייליכען סינע אזו וויא גיט מיר מיניט מען
 עם' אונ האב זיך גינעצט לעבין דעם פאטער און דיא לוחט
 צוא שרת מנות האט זיך ווידער אויף גינעקט אין מיניטעס הערצין
 אונ האב אזו צוא גיצופט פון דעם פאטערס צוקער גיבעק' איך
 האב אן גישטאפט דיא קעטענעס' אונ איך בין גיווארין בארד
 באמת פרייליך :

דיא סעודה

דאך דיוע פריידע אבער וואר פאר מישט אויך מיט גרויס
 טרויער בייא מיניטעס באמראכטן דאש דער טאג איז שוין פאלד
 אוועק' דיא אווענד שאמינס ציהען זיך אויש וויא דיא לאנגע
 ריוון' אונ דיא זון נעמט שוין אפ שייד פון מיר וויא איין
 טייערער אונ איין ליבליכער פריינד וואש איך האב אים קוים
 דער לעבט צוא זעהען אונ איילעט זיך שוין אפ צוא ריוון אונ
 אוועק צוא פארין אין אנאנץ ווייטע וועג פון וועלכע ער וועט
 זיך שוין פילייכט גיט צוריק קערין' א אזו איז אונ צוא מוט
 אלס מיר זיינען שוין אלט זעכציג יאר אונ מיר ציהען אריין
 אין אזעלכע טענ וואש מען קען ופון זייא שוין גאנץ ווייניג נחת
 דער לעבין' נאך בעפאר מיר האבין איין גישטילט אונזער לעבניס
 לוקט' אונ בעפאר נאך קיין טווענט טייל פון אונזערע פלענע
 האבין זיך אויש געפירט :

אונ מינע עלטערין וואש ווארין גאנץ ווייט פון דיוע
 דאמאלסריגע הערצענעס לייךן סינע' אונ וואש האבין גאר קיין
 השגה גיהאט וויא שקעכט עם איז צוא מוט איהרעם פן יהוד
 וואש ער איז אן גיבונדין מיט ליבעסקייטן אן דיועס טייערין יום
 טוב האבין נאך אויש גילאסין דיא זון אשטיק פאר נאכט' דיא
 דאש הייסט גאנץ בעצייטן מיט דעם וואש זייא האבין גיהייסן
 דעם משרת צוא מאכין דיא לארין פון דיא פענקסער וואש
 ווארין גיקערט אין גאס דאמיט קיין פאר בייא גייענדער זאל
 זיך

זיך גיט איין יוקין אין שמוצב בשעת מען וועט זיצין בייא דער
 סעודה' אונ האבין אזו פאר קירצט דיוון טייערין טאג אין זיינע
 בעסטע צייטן' דען אנאנצין טאג האט גירעניט' גלשניט
 גאר אן אויף הערונג' אונ גראד פאר נאכט האט עש זיך זייער
 שיין אויש גלייטערט' א אזו גייט עם צוא דארט אין מעאטער
 דאש דער אקט פאלט דארט ארונטער גראדע אין דער לעצטע
 שצענע וואש איז צוא גלייך דיא שענסטע' אונ דער פובליקום
 בלייבט זיצין וויא באמראגין' אונ וויא גיט גיענדעט' אונ אזו
 אויך פאסירט מיט אונ דר וואקסנע מענטשין' דאש ער פי רוב
 אין דיא בעסטע צייטן פון אונזערע ביסעלע יארין לאזט זיך אויס
 גאר אום גיריכטערהייט דער לעבין' אונ מען ווערט טראנספארטירט
 מיט עקסטרע פאצט אין איין אנדער וועלט :

7
 נון פאר שטייט זיך דאש מען האט באלד אן גיצונדיין
 דיא ליכט' אונ דאש געזונד האט זיך גינעצט ארום טיש' פרייליך
 לעבעדיג' אונ דער פאטער אויבין אן האבין זיך אונטער
 האלטן איינער מיט דעם אנדערין זייער לוסטיג' מיט
 גלייך ווערלאך' מיט וויצין' אונ דער קעלעסאק האט פאר
 דרייט זיין קאפ דרייענדיק זיך ארץ ארום טיש' אונ מעהר אלס
 צוואנציג מילער האבין אן גיהייבין צוא זינגען דעם זמר שושנת
 יעקב' אזרה לכרדכי' אונ איך מיט נאך אינגלאך פון דיא
 שכנים האבין דער בייא גיטאנצט גישפרונגען' אונ האבין ארץ
 צוא גישריען, המן' מרדכי' אונ דיא מיר האט אלץ גיט גירוש
 פון דיא שלח מנות טרענער אונ פון דיא נדבות קלייבער' עם
 זיינען גיקומען זקנים גיקליידעט זייער רייה מיט זילבעריגע בעכערס
 אום אויס צוא נעמען רובילס' עם זיינען גיקומען פארנעהמע
 פרויען אין דיא הענד זיידענע פאציילעס אום אויס צוא נעמען
 גילדענעס צווייא גידרענס' עם זיינען גיקומען גלאט פרומע ווייער
 אויש צוא נעמען שטיקלאך חכה' המן טאסין' עם זיינען גיקומען
 דיא שטאט משרתים צוא באקומען פורים געלד' עם זיינען
 גיקומען

ניקומען גלאט ארעמע ליים אינ האבין אן גישטעלט אהאנד
 עם זיינען ניקומען זאגעקלאך און האבין גזאנט שטיקלאך הורה *
 וואש האט נים גיקלעפט איין ווארט צוא דעם אנדערין און
 מינע עלטערין האבין יעדערין פון זיין זייער שוין באפרוהנט
 יעדערין לפי כבודו :

דער וניילע האט זיך דיא קסבה פייא דעם מיש פאר
 גרעסערט פון מונט צוא מינוט פון ארעמע באקאנטע קרוכים
 פראווע פרומע ליים . מינע עלטערין האבין זיין זייער פריינדליך
 אויף גינומען . א ווייס דער ליבער גאט צוא וועלן זיך שוין
 אזעלכע פרומע צייטן אום קערן : צייטן וואש ווארין פיל
 בעסער אלס אונזערע צייטן . דען דאמארס האט מען גור
 אריין ניקוסט אין הערץ פון מענטשין . און דאהער וואר דאן
 אויף איין ארעמער איין גומער ברוהער . היינט קוקט מען גור
 אויף איין שייגעס קלייד . ווער געלאנט אז דער גיפנט איין
 פלאץ פייא דעם מיש איינעם פארנעהמען . ווער אבער ארעם
 אן גיצויגן אז ער מעג זיין פון שענסטין חאראקטער . דער ווערט
 גאר אין שטוב נים אריין גראזין . דער דינער דאלאזעט אים
 שוין נים דען ער פרעגט שוין גאר נים ווער ער איז :

און אזו האט מען דער לאנגט דאש ערשטע געריכט
 פיש . זיסע . וזיערע . און שנאפס דא צווישן . און מיר אינגלאך
 האבין אלץ צווישן אונז גרעט פון דיא גרויסע פריינד וואש
 אונז שטייט נאך פאר צוא געניסן אין דינעם אווענד . ערשטינס
 פון דיא פאר שידענע שפייזן וואש מען וועט דא דער לאנגען
 און צווייטענס פון אונזער גיין נאך דעם עסק צוא אונזערע
 באקאנטע . וואש מען וועט נאך דארט מאכין פורים שפיל . בון
 וועלן מיר שוין גולאיען פון טאג :

גון אבער בעפאר מען האט נאך אפ גינעסין דיא פיש זיינען
 שוין אייניגע פון אונז איין גישלאפין פון גרויש מיהע און
 באשעפטיגונג וואש מיר האבין אונז באשעפטיגט דעם גאנצין
 טאג

* 1870 12 11 1871 12 11 1872 12 11

טאג און פון צוא פיל עסין און טרינקען און מען האט זיין
 אזו אוועק גיליינט אויף דיא בעטן און האבין אזו אוועק גישלאפן
 פיל גרויסן טאג . און אזו זיינען זיין זיך איין גישלאפן איינער
 נאך דעם אנדערין ביסלאך ווייס . דער האט נאך פאספייעט
 צוא עסין פראמען . איין אנדערער האט נאך זיך דער האלפין
 פון איבער דעם פלוימען צימעס . איין דריטער איז נאך גינעסן
 איין האלב פאר שלאפענער פון אלבער דעם גאנצין מיש און
 דער נאך איז ער גיפאלן אויף דעם נאז . און גור איך איינער
 האב זיך געבעריגט צוא זיין אויף פון איבער דעם בענצין .
 און האב זיך גישטארקט מיט אלע פוחות נאך דעם אום צוא
 גיין מיט דעם פאטער ערנעץ אנדערס וואו איך האב מיר אבער
 שוין נים גיקענט האלפין אויף דיא פיס . און האב מיר אזו
 איינע היפשע צייט גיראנגעלט מיט דעם שלאף פון איך בון
 אנדער גיפאלן וויא איין שנאפס און פון איך איין גישלאפן בעפאר
 איך האב נאך זוכה גיווען צוא זעהען איין עמוואס פון אלע
 פריידין וואש איך האב מיר פאר גישטעלט צוא זעהען און
 צוא געניסען :

אט אזו נארין מיר זיך אויף דער וואקסענע מענטשין צוא
 לעבין זיבעציג יאר און אזו גאר אכטציג און האבין אין זיין
 גאר דעם נחת און גאר דיא גרויה . און דער סוף איז דאש
 מען שטארבט גאר אפולע פרייער . דער אלס קינד און דער אלס
 יונגער מאן . מאנכער אלס אפן ארבעים . און קוים איינער פון
 מויענדל רעכט אויש זיינע זיבעציג יאר און דאש אויף האט
 ער נים זוכה גיווען צוא זעהען איין מויוינט חקק פון דיא גומץ
 וואש ער האט גיהאפט צוא זעהען :

„שושן פורים“

דיא נאכט איז איבער גילאפן זייער שנעל (ניד) און דער
 טאג האט אן גיהייבן אריין צוא דינען אין שטוב דורך דיא
 שפאלטן

שפאלטן פון דיא לארין . דיא דינסט מאד איז אויף גישטאנען
 פריהער פאר אלעסען . אונ האט דער וויסט אין שטוב אנרוסין
 בעז פארראדאק . דען אמיל פון דיא נעסט וואש האבין איין
 גישלאפן דיא אין שטוב האבין נאך שטארק גיחראפעט . זיינען
 גילענין אויף דער ערד וויא דיא וואש אין איין שלאכט אויס
 גיפאלן . דען זיין זיינען איין גישלאפן וואו זיי זיינען גישטאנען .
 גינאנען . אונ דער דאמפ פון פראנפון האט גישלאגן פון זייערע
 מייקער . זיא האט דער וויסט פיל צוא בראכענע מעלער . גלעזער .
 דיא טישטיקער פאר גאסן מיט משקה אונ מאנכע שטולן אויס
 גיווארפן . אונ בעפאר זיא האט נאך אוספייטע צוא מאכין
 אשטיקיל פאראדיק זיינען שוין אויף גישטאנען דיא עלטערין אונ
 ווארין העכט אויס צוא פריין מיט רוזער אונ ארדענונג . אויף
 האב אויף גיוועקט דיא נעסט . אונ האב זיין אויש גירעט וואש
 זיין האבין צוא פיל גיטרונקען . נון האט יעדערער פון זיין
 אן גיהייבן צוא ווכן זינע שף . זיין גארטיק . זיין היטיק . אונ
 האבין אויש גיזעהען עפעס וויא פאר האלעמטע אונ ווארין אין
 פעס אויף זיך אליין אונ האבין זיך גיאילט וואש צום גיכסמין
 צוא לייפן אהיים אונ אויס צוא הערין דארט ליבע דרשות פון
 דיא ווייבער פאר וואש זיין זיינען זיך געכמין פאר לאפן פון
 זייערע הייער אין דער פרעמד אונ האבין זיין אין דער היים
 פאר שטערט דעס יום טוב . ניש איינער וואר באטיטעלם מיט דעם
 ליבין נאמען פיאנעצע . זולל וסובא . פרעמדער מעלער לעקער
 אונ דאש גלייכוין אונ דער צוא נאך אביסיר צוא גיוויינט אונ
 צוא גישאלטן :

אונ וואש זאל איך שוין ריידן פון מיר אליין **א** איך בין
 אויף גישטאנען גאר איין צוא טומעקטער . עס האט גינג גידייערס
 בין איך האב מיך באזינט וואש איז היינט . אונ בין שיר פון
 זינען אראפ אלס איך האב מיך באקלערט דאש היינט איז נור
 שוישן פורים . איך האב מיר אן גימאן גאר אן וויסט אונ בין אונ
 גינאנען

גינאנען וויא איין צוא מישטער אונ וויא איין בעקאוועטער
 אונ האב גידיאווענט גאנץ שטיל אונ פאר קימערט וויא אונ
 השעה באב . דער וויקע איז גיווארין אין שטוב ביכלאך ווייס
 איין עטוואס ארדענונג . אונ דאן האב איך גינג צייט גיהאט
 צוא באמראכטן מיט קאלטן פרוט . דאש פון דיא גאנצע נעכטיגע
 נחמות איז מער ניש גיבלבין וויא איין טישטיק אויף דעם טיש .
 איין עטוואס שלח מנות דער צו . אבער אויף דיא זינדע פון דיא
 זיידענע שנופטיקער וואש מיין שלח מנות טרעגער האט זיין
 פאר שלעפט אונ פאר וועלכע איך וועל נאך דארפן גינג ליידין
 אונ באצאלן דער פאר מיט פרוט אונ מיט טרערין :

נון בין איך מיר פאר פליבין דעם גאנצין טאג אין שטוב
 גאנץ פאר קימערט אונ האב נאך גאט גידאנקט דאש איך בין
 נאך דיען טאג פרייא פון תדר . אונ וויא איך האב שוין עטליכע
 כאל פריער גיוואנט דאש דיא קינדהייט לאזט זיך לייכט טרייסטן
 אזו וואר דיער מיט מיר אויף איצונד . דען וויא איך האב נור
 גיזעהען דורך דעם פענסטער דאש מאנכע פאר שפעטיגטע נעסטע
 וואש האבין גינעכטיגט אנדערס וואו גייען אהיים נאך אין
 שטריימעלאך . אונ דער צוא נאך באנדעס פורים שפילער וואש
 גייען אויס צוא שפילן אין די הייער וואו זיין האבין ניש פאספייטע
 געכטין צוא שפילן . האב איך אן גיהייבן איבער גייעם פרייליך
 צוא זיין . אונ בין גיווארין ווייטער פורימדיק אונ האב אן גיהייבן
 צוא שפרינגען צוא זינגען . דיע פריידע וואר אבער אויף ניש פון
 לאנגין דיער דען עס איז גיקוסען צום טייוועל דער באהעלפער
 אונעק צוא פירן מיר אין תדר . נון פאר שטייט זיך דאש איך
 האב ניש גיוואלט בויען אין תדר אונ עס איז גיווארין גרויס לארעם
 אונ געצאנק צווישן מיר אונ אים אונ דער וויסט וואש עס
 וואלט זיך אויש גיקאזט דער פון ווען דיא דינסט מאד וואלט
 זיך ניש אריין געמישט אין דעם . זיא האט אים גיגעבן אשנאפס
 אלעקאך פאר בייסין אונ האט אים אזו איין גישטילט דער מיט .

דען באמת האט ער מער ניט גימיינט וויא דאש • און איז זיך
 און אונעך גיגאנגען לשלום אהיים • און איך בין מיר גיבלבין
 זיצן אין שטוב אגאנצן טאג עפעס וויא איינער וואש האט זיך
 ארויש גראטעוועט פון ארויש גיפאהר • מייער שרייערס און
 מייער המן קלעפלאך לעבן מיר און האב דער בייא אויש גועהן
 וויא דער סקובן (קקאנער) זימיהו הנביא בייא דיא חורבות פון
 ירושלים • און אזו זיינען מיר פאר קימערט אלס מיר זיינען אשון
 אבן שבעים און טראנספארען אלע אונזערע האפענונגען אין
 איינער אנדערע וועלט :

א אזו איז זיך איבער גיגאנגען אויך דער שושן פורים •
 דער לעצטער פריידן טאג איבער מיר וואש זיין ענדע וואר מיר
 ביטער וויא דיא לעצטע קראנקייט וואש מען דארף שוין פון איר
 שטארבין • אדער בעסער צוא זאגין וויא דיא גיסה זעכסט •
 דען בעפאר איך האב מיר גילייגט שלאפן האט זיך דיא מוטער
 ארום גיזעהען ארום דיא צווייא זיידענע פאציילקעס וואש זיינען
 דורך מיר פאר לארין גיווארין • נון פאר שטייט זיך דאש זיא
 האט שוין דער בייא ניט גידארפט פיל קלערין דאש דער עמער
 איז גיגאנגען נאך דער שמריק • דאש הייסט דאש די פאציילקעס
 זיינען מיט גיגאנגען מיט דיא טעלער און מען האט מיר אריין
 גיהאקט דאש איך האב גיזעהען אלע זיבין הימלען • און בין אזו
 איין גישלאפן נאך זייער באד זייער שווער און גאנץ בעטרובט
 מיט דעם וואונס דאש איך זאל שוין מארגן ניט אויף שמיין •
 אבער וואש האט עס מיר גיהאלפן • קיים וויא עס איז גיווארין
 טאג האט מיר אן גיהייבן איינע זייער הארטע האנד צוא וועקן •
 און דאש וואר דער באהעלפער • ער וואר מיר דאס זעלבניגע
 וואש דער מלאך דומה איז בייא דעם אקארסט באגראבענעם
 רשע וואש ער וועקט אים אויף אום צוא שטעלין אים פאר דעם
 גרויסן ריכטער • ער האט מיר באלד אפ גיפירט אין חדר •
 און דארט האט דער רבי גיטאכט מיט מיר נאר איינעם רעכענונג
 איבער

איבער דיא טעלער • איבער דיא פאציילקעס • איבער מיין לייפן
 אין גאט • איבער מיין אונארטיג זיין אין שול • און האט מיר באצאלט
 אנגלענע פאר אלע דיוע זאכין זיבין מאל מעהר אלס נעכטין • דאס
 דיא נעכטיגע שמיץ האבין אים גיזעהען אנטקעגן דיוע שמיץ וויא
 האנד געלד אנטקעגן דיא גאנצע סומא • דאס איך האב דאן מיט
 רעכט פאר שטאנען דעם מאמר החכם (שפריכווארט) דאס דער
 טויט איז שווערער פאר אלע צרות וואס מען איז אויש גישטאנען
 אין לעבן ביו אים • און איז צוא גלייך פיל לייכטער פאר אלע
 צרות וואש מען האט אויש צוא שמיין נאך דעם דארט אין
 זענעם עולם :

דאש ענדע

אט אזו זיינען איבער גילאפן איבער מיר דיוע צווייא
 טייערע און ליבלעכע טעג וואש איך האב אויש געקוקט מייער
 אויגן אויף וויא אגאנץ יאר • מיט לארעם און מיט גישרייא •
 מיט קלעפ און מיט שמייסערייא • מיט אעזלעכע אום גליקין וואש
 איך האב ניט גיהאט פון זייא קיין שום השגה אין דעם פארגין
 פורים • ווייל דער פאר שטאנד פון מענטשין איז ניט אין שטאנדע
 צוא פאר שמיין זיך פון איין אומגליק אויף דעם אנדערין אום
 זיך איין צוא היטן פון אים איבער ארא • אט אזו למשל האט
 מען אים היינט אריין גינארט אין זאק • היטעט ער זיך שוין
 צוואר פון זאק אבער ניט פון זיך ווייר דאש האט שוין
 איין אנדער נאמען • און דאהער ווען דער מענטש זאל לעבן
 טווייגט יאר וועט ער אלץ ניט וויסן איין צוא היטן זיך פון
 גייער כבשולים • נאפאליאן דער ערסטער האט זיך זייער פאר
 אירט מיט דעם וואש ער איז גיגאנגען מלחמה האלפן אין
 דאש ווייטע רוסלאנד • און איז גיווארין דורך דעם העכסט אים
 גליקליך • און דאך איז נאפאליאן דער דריטער דורך דעם ניט
 קלינער גיווארין • און האט גישיקט זיין ארמייא צוא פירן קריג
 קיין
 נימל

קיון מעקסקא וואש אין נאך פיל ווייטער און האט ג'האט
 אויף אנרוישע מפלה און דאש איז נור ווייל דיעס לאנד האט
 אין אנדער נאמען ויא הייסט מאקעריקא דאהער קומט בייא
 מיר אום דאש מיר דער וואקסענע מענטשן זיינען ניט קליגער
 פאר דיא קלענקמע קינדער מיר שטייגן וייא אפער מער ניט
 וויא מיט אונזער ביסיל געניטקייט אין דיא ענגי העולם דער
 פאר שטאנד בלייבט אפער דער זעלביגער דיעזע מיינונג מינע
 שטימט ויער אין מיט דעס ענין פון השארת הנפש (אום
 שטערבליכקייט) דאש הייסט דאש דער נפש שטארבט ניט מיט
 דעס גוף צוא זאמען ווייל דער איז אין כורבן דאש הייסט
 ער איז צוא זאמען גיזעצט פון פילע טיילן ניט אזו אפער
 איז דער נפש ער איז אין דבר פשוט נון ווען דער שכל וואלט
 וואקסן וואלט ער דאך שוין אויף גווען אין כורבן דען
 אונטער דעס ווארט וואקסן הייסט דאש עס קומען צוא נאך
 טיילן און צווייטענס האב איך פראקטיס גילערניט פון מינע
 אייגענע צווייא קינדער אין זון און איינע מאקטער איך האב
 זייא באמראכט אלס זייא ווארין נאך גאנץ קליין אלס זייא
 האבין זיך נאך גישפילט אין זאמד און אין שטיינדלעך האב
 איך אין זייא דער וויקט דעם גאנצין פאר שטאנד פון איינעם
 דער וואקסענעס מענטשן וואש זייא האבין אים פאנוצט צוא
 זייערע קליינע שפילערייען :

און אלס ער וואר נאך אלט איאר פיר האט ער גירפין
 אויף אין שטעקן אן גימריבין מיט אבייץ און האט דער בייא
 גישריען און געהוקעט וויא איין עקטער בעל עגלה האט גיבוים
 שטיבלאך האט גימאכט אקראם און האט פאר קויפט סחורה
 וויא אין סוחר מיט שבועות און מיט קללות ער האט זיך
 גימאכט פאר אקאלראט און האט זיך גימסמירט און האט זיך
 באלד דער הונט פאר אין אפיצער און צייטן ווייס אוי ער
 גיווארין גאר אבעל מפלה ער האט זיך אן גיטאן אמלית האט
 זיך

זיך גישטעלט פאר דעם עמוד האט גיוונגן גיוויינט און האט
 גימאכט הקפות און דער נאך האט ער זיך גימאכט חתונה
 און ער האט זיך דער לעבט קינדער און ער האט זייא
 מדריו גווען האט פאדויערט דיא שלעכטע צייטן דער נאך
 האט ער זיך גימאכט פאר אין אלטין מאן און איז גיבאנגען
 גיקנייגט און גיביינט און אונטער גיהוקט :

און זיא האט זיך גימאכט איינע פופע (לאלקע) און האט
 איר גינאנצעט וויא איינע הייסע כוסער פאלד פלענט זיא איר
 ווערין קראנק און פלענט ווערין העכסט באזארגט וועגן איר
 פלענט איר אין געבין רעצעפטין צדקה טיילן ארום האבין
 טאג האט זיא איר חתונה גימאכט מיט גרויס גיזענע און טענץ
 נאך אפיסיר איז שוין דיא פופע גיבאנגען גאנץ שווער צו קינד
 און אזו האבין זייא ביידע נאך גימאכט אלע שצענען פון לעבין
 וויא עס פאסירט זיך אין דער ווירקליכקייט ביז זייא פלעגן
 אין שלאפן וואו זייא זיינען זיך גישטאנען אויך האבין זייא
 פאר שטאנען אויש קאכפערין פון מיר אקאפייקע וויא איך איצונד
 דעם רובול מיט גרויש חריצות זייא האבין גיוואקסט צוא בעטין
 עס צוא דער רעכטער צייט און דאש מיט גרויש חניפה נון
 הייסט עס דאש מיר זיינען נור דער וואקסענע קינדער און
 מיר קענען גאר ניט שטאלצירין אויף אונזער חכמה וויא מיר
 זאגן אין אונזער גיפעט (מה אנהו מה חינו כו וכוונים כבלי
 השכל) און קענען אויש לאוין נאך דער צוא (ומותר האדם סן
 הילד אין) דאש הייסט דער דער וואקסענער מענטש איז ניט
 קליגער פאר אין קינד :

